

Stanovisko Výboru regiónov „Barcelonský proces: Únia pre stredozemie. Zapojenie územných samospráv“

(2008/C 325/08)

VÝBOR REGIÓNOV

- Zdôrazňuje význam iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*, ktorá prvýkrát od roku 1995 opätovne zaradila oblasť Stredozemného mora medzi priority európskeho programu a rozprúdila debatu a podnietila k úvahám primerane zohľadňujúcim vyvstávajúce výzvy.
- Je presvedčený, že iniciatívy, ktoré prichádzajú zo všetkých častí Stredozemia a sústreďujú sa výlučne na diplomatický prístup, nepovedú k trvalým riešeniam, kým sa ústrednou témou diskusie nestane miestna demokracia, a to tak v súvislosti s jej posilnením, ako aj pokiaľ ide o priamu spoluprácu medzi regiónmi a mestami z oboch brehov Stredozemného mora v rámci iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*.
- Pripomína, že územná úroveň je tou úrovňou riadenia, z ktorej sa môže odvíjať vypracúvanie prispôbených riešení, ktoré by boli súčasne odpoveďou na výzvy spojené s globalizáciou, v úzkej spolupráci s ostatnými inštitucionálnymi úrovňami. Miestne a regionálne orgány, najmä v Európe, sa postupne presadili ako vhodná úroveň pre nachádzanie riešení.
- Preto opakovane požaduje, aby boli miestne a regionálne orgány uznané za nevyhnutných partnerov v rámci barcelonského procesu a spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorského partnerstva.
- Rozhodol sa podporovať vytvorenie **európsko-stredomorského zhromaždenia regionálnych a miestnych samospráv (ARLEM)** zloženého z niekoľkých členov Výboru regiónov, zástupcov európskych a medzinárodných združení pôsobiacich v rámci decentralizovanej spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorského partnerstva a z rovnakého počtu zástupcov územných samospráv z južnej a východnej časti Stredozemia, ako stálej platformy pre dialóg, výmenu a spoluprácu a žiada, aby bolo uznané za poradný orgán v rámci budúceho riadenia iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* podľa vzoru európsko-stredomorského parlamentného zhromaždenia na úrovni parlamentov jednotlivých štátov.

Hlavný spravodajca: pán Isidoro GOTTARDO, člen mestského zastupiteľstva, Sacile

Referenčný dokument

Žiadosť francúzskeho predsedníctva Rady Európskej únie z 13. júna 2008 o vypracovanie stanoviska na tému „*Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*“. Zapojenie územných samospráv“ a „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade: *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*“

KOM(2008) 319 v konečnom znení

I. VŠEOBECNÉ PRIPOMIENKY

VÝBOR REGIÓNOV:

1. Zdôrazňuje význam iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*, ktorá opätovne zaradila oblasť Stredozemného mora medzi priority európskeho programu a rozprúdila debatu a podnietila k úvahám primerane zohľadňujúcim vyvstávajúce výzvy. Zároveň víta pragmatický rozmer a politickú víziu projektu, ktorý iniciovalo francúzske predsedníctvo Rady Európskej únie a ktorý podporuje 16 partnerských krajín z južného a východného Stredomorja.

2. Teší sa z doterajšieho úspechu niektorých opatrení a iniciatív iniciovaných barcelonským procesom. Napriek tomu však vyjadruje poľutovanie nad tým, že nedošlo k výraznému pokroku, pokiaľ ide o otázky mieru, bezpečnosti a ľudského a sociálneho rozvoja, ako aj nad chýbajúcim zapojením miestnych a regionálnych orgánov.

3. Zdôrazňuje, že iniciatíva *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* by vo svojej novej podobe mala umožniť prechod zo systému výlučne medzivládnej spolupráce na projekt vo forme dialógu medzi občanmi troch brehov Stredozemného mora a najmä spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorského partnerstva, a to zapojením ich miestnych a regionálnych orgánov do konkrétnych spoločne dohodnutých projektov, ktoré by boli súčasťou celkovej stratégie vychádzajúcej z potrieb občanov a založenej na solidarite.

4. Nazdáva sa, že jednou z podmienok úspechu spolupráce krajín európsko-stredomorskej oblasti na posilnenie partnerstva pomocou iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* je nájdenie nových tém, ktoré by pôsobili ako katalyzátory, aby sa tak zaručila viditeľnosť príkladov konkrétného prínosu pre občanov. To možno dosiahnuť premenou vyhlásení na hmatateľnú realitu, čo znamená výrazné zapojenie miestnych a regionálnych zodpovedných politických činiteľov, ako aj jasnú a aktívnu komunikáciu.

5. Poznnamenáva, že zvyšovanie akcieschopnosti miestnych a regionálnych orgánov a občianskej spoločnosti v rámci verejných politických opatrení je často obmedzované slabou úrovňou miestnej demokracie a skutočného procesu decentralizácie v krajinách južného a východného Stredozemia.

6. Konštatuje tiež, že decentralizáciu nie vždy systematicky sprevádza participatívne miestne riadenie. V niektorých štátoch, v rámci Európskej únie i mimo nej, stoja miestne i regionálne orgány spoločne pred výzvou zvýšiť volebnú účasť, ako aj posilniť angažovanosť občanov a zapájať združenia do vypracovania stratégií a príprav veľkých mestských alebo regionálnych projektov.

7. Je presvedčený, že iniciatívy, ktoré prichádzajú zo všetkých častí Stredozemia a sústreďujú sa výlučne na diplomatický prístup, nepovedú k trvalým riešeniam, kým sa ústrednou témou diskusie nestane miestna demokracia, a to tak v súvislosti s jej posilnením, ako aj pokiaľ ide o priamu spoluprácu medzi regiónmi a mestami z oboch brehov Stredozemného mora v rámci iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*.

8. V tomto duchu oceňuje vyhlásenie hláv štátov a predsedov vlád krajín európsko-stredomorského partnerstva na ich stretnutí v Paríži 13. júla, ktoré zdôrazňuje „význam aktívnej účasti občianskej spoločnosti, miestnych a regionálnych orgánov a súkromného sektora“ na uskutočňovaní iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*.

9. Napriek tomu sa domnieva, že nie je vhodné stavať na rovnakú úroveň tých, ktorí sa tešia demokratickej legitimitate, ako sú napr. miestne a regionálne subjekty a tých, ktorí takúto legitimitu nemajú, ako občianska spoločnosť a súkromný sektor.

10. Súhlasí tiež s konštatovaním hláv štátov a predsedov vlád krajín európsko-stredomorského partnerstva, že „zvýšenie zodpovednosti za proces, riadenie na základe rovnakých podmienok a vyjadrenie uvedeného v konkrétnych projektoch viditeľnejších pre občanov“ umožní „prostredníctvom ďalších regionálnych a subregionálnych projektov relevantných pre občanov v regióne“ zvýšiť „konkrétosť a viditeľnosť“ vzťahov medzi tromi brehmi Stredozemného mora.

11. Poukazuje na ochotu a úsilie miestnych a regionálnych orgánov obohatiť iniciatívu *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* podporovaním miestnej demokracie a decentralizovanej spolupráce.

12. Prípadne pripomína skúsenosti s uskutočňovaním európskych politických opatrení, ktorých zavádzanie si vo väčšine prípadov vyžaduje zapojenie, prostriedky a pôsobenie miestnych orgánov a vyzdvihuje tiež rozsiahle skúsenosti a odbornosť európskych miestnych a regionálnych orgánov pri zvládaní a riadení problematiky mestských a vidieckych oblastí týkajúcej sa životného prostredia, energetiky, dopravy, civilnej ochrany, migrácie, hospodárskeho rozvoja a mnohých iných priorít barcelonského procesu, ktoré naďalej zostávajú platnými, ako napr. dialóg medzi kultúrami, vzdelávanie, ľudský a sociálny rozmer. Preto ľutuje, že projekty rozvoja uvedené v prílohe záverov vrcholného stretnutia v Paríži neboli predmetom predbežnej konzultácie s miestnymi a regionálnymi orgánmi napriek ich nevyhnutnému zapojeniu do budúcej fázy uskutočňovania, a zdôrazňuje potrebu v budúcnosti pozmeniť tento medzivládny prístup v prospech jednoznačného zapojenia všetkých zainteresovaných úrovní riadenia.

13. Podobne ako v prípade predchádzajúcich stanovísk vypracovaných na túto tému poukazuje na skutočnosť, že je dôležité zapojiť miestne a regionálne orgány nielen do fázy realizácie ale aj do celého procesu spolupráce, od vypracovania stratégií cez uskutočňovanie programov a projektov až monitorovanie implementácie stratégií a vyhodnocovanie výsledkov, predovšetkým ak ide o iniciatívy týkajúce sa oblastí, v ktorých majú miestne a regionálne orgány rozšírené a priame právomoci, medzi inými napríklad mestské a územné plánovanie, vodné hospodárstvo, odpadové hospodárstvo, životné prostredie a vplyv klimatických zmien na miestnej úrovni, rozvoj miestneho hospodárstva, správa a zveľaďovanie kultúrneho a historického dedičstva, rozvoj miestneho cestovného ruchu, základná verejná zdravotná starostlivosť, politika integrácie a sociálnej súdržnosti.

14. Víta blížiaci sa spustenie nového programu CIUDAD v rámci existujúceho nástroja európskeho susedstva a partnerstva, ktorého cieľom je podpora spolupráce v oblasti mestského rozvoja a dialógu v regióne Stredozemného mora. Súhlasí s tým, že medzi prioritné oblasti by mali patriť aj trvalá udržateľnosť z hľadiska životného prostredia, energetická účinnosť, trvalo udržateľný rozvoj hospodárstva a znižovanie rozdielov v sociálnej oblasti. Ide o oblasti, v ktorých miestne a regionálne orgány majú rozsiahle a priame právomoci a kde európske miestne a regionálne orgány môžu poskytnúť svoje bohaté skúsenosti a know-how.

15. Upozorňuje na skutočnosť, že finančné aspekty iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* neboli doteraz špecifikované a že miestne a regionálne orgány môžu byť politickými i odbornými a finančnými partnermi pri vypracovaní a uskutočňovaní stratégií a projektov vyhovujúcich na jednej strane skutočným potrebám občanov a na strane druhej splňajúcich ciele iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*. Konštatuje tiež, že táto iniciatíva nijako nemení stredomorskú dimenziu európskej susedskej politiky, pokiaľ ide o plánovanie a financovanie.

16. Pripomína, že územná úroveň je tou úrovňou riadenia, z ktorej sa môže odvíjať vypracovanie prispôbených riešení, ktoré by boli súčasne odpoveďou na výzvy spojené s globalizáciou, v úzkej spolupráci s ostatnými inštitucionálnymi úrovňami. Miestne a regionálne orgány, najmä v Európe, sa postupne presadili ako vhodná úroveň pre nachádzanie riešení.

17. Preto opakovane požaduje, aby boli miestne a regionálne orgány uznané za nevyhnutných partnerov v rámci barcelonského procesu a spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorského partnerstva.

18. Uznáva úlohu a skúsenosti rôznych vnútroštátnych, európskych a medzinárodných sietí a združení miestnych a regionálnych orgánov pôsobiacich v rámci decentralizovanej spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorského partner-

stva, ako aj ich odbornosť a znalosť „terénu“⁽¹⁾. Z toho vyplýva potreba spoločne vyvíjať ešte väčšie úsilie a zosúladiť ciele projektov decentralizovanej spolupráce a projektov v rámci európsko-stredomorského partnerstva na dosiahnutie optimálnych výsledkov.

19. Opakovane zdôrazňuje svoju podporu vyhláseniu zástupcov miestnych a regionálnych orgánov oblasti Stredozemného mora a Európy, ktorí sa zišli 23. júna 2008 v Marseille na fóre miestnych a regionálnych samospráv Stredozemia.

20. V tomto kontexte vyjadruje svoju podporu vôli miestnych a regionálnych volených zástupcov a ich reprezentatívnych združení vytvoriť inštitucionálny nástroj, ktorý by zaručil ich trvalé politické zastúpenie a aktívny prínos k iniciatíve *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* a ktorý by zodpovedal územnému rozčleneniu, čím vlastne opakuje žiadosť, ktorú Výbor regiónov predniesol už vo svojich predchádzajúcich stanoviskách na túto tému.

21. Z toho dôvodu má za cieľ vytvorenie európsko-stredomorského zhromaždenia regionálnych a miestnych samospráv zloženého z členov zastupujúcich v rovnakej miere zástupcov miestnych a regionálnych orgánov Európskej únie a partnerských krajín Stredozemia, podobne ako je to v prípade európsko-stredomorského parlamentného zhromaždenia (APEM), pokiaľ ide o zastúpenie parlamentnej zložky.

II. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

22. Vyzýva riadiace orgány iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*, aby okrem politického uznania miestnych a regionálnych orgánov ich aj formálne a konkrétne zapojili do procesu spolupráce a do iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*.

23. Preto vyzýva, aby sa v nových dokumentoch vymedzila úloha miestnych a regionálnych orgánov ako plnoprávných partnerov v rámci procesu spolupráce v kontexte obnovenia iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*.

24. Trvá na tom, aby boli miestne a regionálne orgány po boku ústredných vlád zapojené od čo najskoršieho štádia do vypracovania dohôd o pridružení, strategických dokumentov a akčných plánov dohodnutých dvojstranne medzi Európskou úniou a partnerskými krajinami z južnej a východnej časti Stredozemia, najmä v rámci Európskej susedskej politiky.

⁽¹⁾ Mnohé siete, združenia a strediská sú zapojené do konkrétnych opatrení, štúdií a výskumov týkajúcich sa krajín a spolupráce v rámci spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorskej oblasti, kde by bolo potrebné zostaviť zoznam prác, zohľadniť ich, poučiť sa z nich a vypracovať novú iniciatívu na základe získaných poznatkov. Ako príklad možno uviesť svetovú správu Únie miest a miestnych samospráv o decentralizácii a miestnej demokracii, ktorá opisuje situáciu v partnerských krajinách zapojených do iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*.

25. Preto vyzýva vlády krajín európsko-stredomorskej oblasti, aby zaviedli na vnútroštátnej úrovni mechanizmus štruktúrovaného dialógu a konzultácií s aktérmi v rámci jednotlivých štátov (na miestnej a regionálnej úrovni), sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou zapojením sietí a združení miestnych a regionálnych orgánov.

26. Rozhodol sa podporovať vytvorenie **európsko-stredomorského zhromaždenia regionálnych a miestnych samospráv (ARLEM)** zloženého z niekoľkých členov Výboru regiónov, zástupcov európskych a medzinárodných združení pôsobiacich v rámci decentralizovanej spolupráce medzi krajinami európsko-stredomorského partnerstva a z rovnakého počtu zástupcov územných samospráv z južnej a východnej časti Stredozemia, ako stálej platformy pre dialóg, výmenu a spoluprácu a žiada, aby bolo uznané za poradný orgán v rámci budúceho riadenia iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* podľa vzoru európsko-stredomorského parlamentného zhromaždenia na úrovni parlamentov jednotlivých štátov.

27. Vyzýva Európsku komisiu, aby zosúladila, koordinovala a dobre skĺbila nový postup s rôznymi existujúcimi programami, projektmi a nástrojmi Spoločenstva ⁽²⁾ a v rámci európsko-stredomorskej spolupráce ⁽³⁾, aby sa zúžitkovali skúsenosti, predišlo opakovaniu opatrení a aby sa dosiahol väčší pokrok.

28. Navrhuje preskúmať možnosť prispôbiť existujúce nástroje štrukturálnej pomoci kontextu Stredozemia, čo by v podstate zahŕňalo politiku hospodárskej a sociálnej súdržnosti, v rámci ktorej by spolupráca medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi Európskej únie a krajín Stredozemia zakladala na územnom rozmere.

29. Vyzýva riadiace orgány iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie*, aby využili tento nový impulz procesu na

dosiahnutie pokroku v reforme miestnej demokracie a decentralizácie v niektorých krajinách južného a východného Stredozemia a v ostatných krajinách spustili proces decentralizácie.

30. Preto navrhuje uprednostňovať stratégie na posilnenie inštitucionálneho postavenia miestnych a regionálnych orgánov a uskutočňovať programy na modernizáciu orgánov verejnej správy a projekty v oblasti odbornej prípravy ľudských zdrojov na miestnej a regionálnej úrovni.

31. Nazdáva sa, že priznanie väčšej zodpovednosti miestnych a regionálnych volených zástupcov prispeje k vzniku viacúrovňového riadenia zapájajúceho rôzne úrovne inštitúcií do procesu rozhodovania, vypracúvania, uskutočňovania a vyhodnocovania verejných politických a rozvojových opatrení.

32. Navrhuje, aby boli do realizácie projektov naplno zaangażované ľudské zdroje z odborných a akademických kruhov na miestnej úrovni a optimálne zapojení občania, aby sa stotožnili s procesom spolupráce a projektmi, ktoré z neho vyplývajú.

33. Na záver sa domnieva, že dynamika iniciatívy *Barcelonský proces: Únia pre Stredozemie* by mohla byť pre všetkých zainteresovaných aktérov na rôznych úrovniach príležitosťou učiť sa, nadviazať nové kontakty, spoznať nové spôsoby vzájomného uznania, ktoré by podporili osvojenie si nového prístupu k rozvoju a miestnej demokracii u jednotlivých zapojených aktérov (orgány ústrednej a decentralizovanej verejnej správy, miestne a regionálne orgány, občianska spoločnosť ...).

34. Poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto stanovisko francúzskemu predsedníctvu Rady EÚ, spolupredsedníctvu Únie pre Stredozemie, Európskej komisii, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Európsko-stredomorskému parlamentnému zhromaždeniu a hlavám štátov a predsedom vlád južného a východného Stredozemia.

V Bruseli 9. októbra 2008

Predseda

Výboru regiónov

Luc VAN DEN BRANDE

⁽²⁾ Napríklad: fondy medziregionálnej spolupráce, politika rozširovania Európskej únie voči kandidátskym krajinám ako Chorvátsko a Turecko.

⁽³⁾ Napríklad: Európska susedská politika, programy Spoločenstva ako Erasmus Mundus alebo rámcový program pre výskum a rozvoj, dialóg 5+5 medzi krajinami stredomorskej oblasti Európskej únie a krajinami Maghrebu.